

MANUÁL PRO ZNOVUOTEVŘENÍ ŠKOL

Celosvětové uzavření škol jako reakce na pandemii COVID-19 představuje bezprecedentní riziko pro vzdělání, ochranu a blahobyt dětí. Generální tajemník OSN António Guterres vyzval vlády a dárce, aby upřednostňovali přístup ke vzdělání pro všechny děti, včetně těch nejvíce zranitelných. Pro podporu vlád při distančním vzdělávání a znovuotevření škol vznikla Globální koalice pro vzdělávání.

Přestože zatím nemáme dostatek důkazů pro měření vlivu uzavření škol na riziko přenosu nemocí, nepříznivé účinky zavírání škol na bezpečnost, blahobyt a vzdělávání dětí jsou dobře zdokumentovány. Přerušování vzdělávacích služeb má také vážné dlouhodobé důsledky pro ekonomiku a společnost, mezi něž patří rostoucí sociální nerovnost, zhoršující se zdraví dětí a snížená sociální soudržnost. V mnoha zemích jsou údaje o šíření viru neúplné a ti, kteří mají rozhodovací pravomoc, budou muset provést odborný odhad v kontextu neúplných informací a nejistoty. Vlády jednotlivých zemí a jejich partneři musí současně usilovat o prosazování a ochranu práva každého dítěte na vzdělání, zdraví a bezpečnost tak, jak jsou zakotveny v Úmluvě o právech dítěte. Na prvním místě musí vždy být nejlepší zájem dítěte.

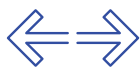
Vedoucí představitelé jednotlivých zemí se při zvažování rozvolnění opatření potýkají s náročnými a nejistými kompromisy. Tento rámcový přehled poskytuje informace potřebné pro rozhodnutí, kdy otevřít školy, jak podpořit přípravu a jak vést implementační proces v jednotlivých zemích jako součást všeobecného plánování v oblasti veřejného zdraví a vzdělávání. Je však nezbytná kontextualizace a adaptace těchto doporučení, aby bylo možné reagovat na lokální podmínky a uspokojit potřeby každého dítěte v oblasti vzdělávání, ochrany zdraví a bezpečnosti.

PROČ OTEVŘÍT ŠKOLY?

Přerušování školní výuky může mít vážný dopad na schopnost dětí učit se. Čím déle jsou znevýhodněné děti mimo školu, tím větší je riziko, že už se do ní nevrátí. U dětí z nejchudších domácností je téměř pětikrát větší pravděpodobnost, že nedokončí základní školu, než u dětí z nejbohatších domácností. Když děti nechodí do školy, zvyšuje se riziko těhotenství u nezletilých, sexuálního vykořisťování, dětských sňatků, domácího násilí a dalších hrozeb. Dlouhodobé uzavření škol dále narušuje základní služby, jako je preventivní očkování, školní stravování a psychosociální podpora, a může způsobit stres a úzkost v důsledku ztráty interakce s vrstevníky a narušení režimu. Tyto negativní dopady budou výrazně větší u zranitelných a znevýhodněných dětí, jako jsou děti žijící v zemích zasažených válkou a vleklými krizemi, děti uprchlíků a násilím vysídlených obyvatel, děti z etnických menšin, děti se zdravotním postižením a děti v ústavní péči. Znovuotevření škol musí být bezpečné a v souladu s celkovou reakcí dané země na pandemii COVID-19, přičemž musí být přijata veškerá přiměřená opatření na ochranu žáků a studentů, zaměstnanců škol, učitelů a jejich rodin.

KDY, KDE A KTERÉ ŠKOLY ZNOVU OTEVŘÍT?

Načasování znovuotevření škol by mělo být vedeno nejlepším zájmem dítěte s ohledem na veřejné zdraví, mělo by být založené na analýze výhod a rizik a mělo by zohledňovat mezioborová a kontextově specifická data, včetně vzdělávání, veřejného zdraví a sociálně-ekonomických faktorů. Tato analýza také pomůže identifikovat opatření nutná ke zmírnění rizik. Rozhodování o znovuotevření škol by mělo být provedeno ve spolupráci se zúčastněnými stranami na lokální úrovni, aby opatření odpovídala místním podmínkám.

Rozhodnutí o opětovném otevření škol bude vyžadovat, aby země rychle shromáždily nezbytné informace o tom, jak se školy, učitelé, studenti a komunity vyrovnávají s pandemií a souvisejícími opatřeními. Tyto informace může poskytnout rychlý průzkum zaměřený na ředitele škol, učitele, studenty a rodiče. Odpovědné úřady pak musí posoudit, jak lze v daných podmínkách nejlépe podpořit vzdělávání a blahobyt dětí, a zvážit výhody prezenční výuky v porovnání s distanční výukou. Zároveň musí posoudit rizikové faktory související se znovuotevřením škol, přičemž by měly upozornit na neprůkazná data o riziku nákazy ve školách.

- Jak zásadní je prezenční výuka k dosažení příslušných vzdělávacích výsledků (základních, přenositelných, digitálních a specifických pro konkrétní zaměstnání), když připustíme problémy, jako je důležitost přímé interakce s učiteli pro výuku mladších dětí a rozvoj základních dovedností?
- Jak dostupná je kvalitní distanční výuka (pro příslušné vzdělávací výsledky, různé věkové skupiny a pro znevýhodněné děti)?
- Jak dlouho je udržitelná současná distanční výuka, která zahrnuje i studijní výsledky a sociálně-emoční blahobyt dětí, s ohledem na stupňující se tlak na rodiče a další kontextově specifické faktory?
- Mají rodiče nezbytné nástroje na ochranu dětí před online riziky během distanční výuky probíhající na online platformách?
- Jak dopadá pandemie a související opatření na klíčové momenty studia (předškolní příprava; dokončení základní školy a přechod na střední školu; dokončení střední školy a přechod na vysokou školu)?
- Jak připraveni a schopni jsou učitelé a vzdělávací orgány přizpůsobit se různým administrativním a vzdělávacím přístupům? Jsou schopni a připraveni zavést preventivní a kontrolní opatření proti nákaze?
- Existují rizika spojená s ochranou dětí, které nechodí do školy, jako je například zvýšené riziko domácího násilí, dětské práce nebo sexuálního vykořisťování dívek a chlapců?
- Ohrožuje uzavření škol další podpůrné služby poskytované školami, jako je školní stravování a zdravotní aktivity?
- Jaké jsou sociální, ekonomické a psychosociální dopady na děti, které nechodí do školy?

- Má škola kapacitu udržovat bezpečnostní opatření pro zmírnění rizik, jako je sociální distancování (tj. přizpůsobení počtu studentů velikosti třídy) a dostatečné sanitační a hygienické zázemí a postupy?
- Jaká je míra setkávání žáků a učitelů s vysoce rizikovými skupinami, jako jsou starší lidé a lidé se zdravotními problémy? Pokud je setkávání časté, lze podniknout kroky směrem k jeho dostatečnému zmírnění?
- Jak cestují děti a učitelé do školy a ze školy?
- Jaké jsou komunitní rizikové faktory s ohledem na epidemiologickou situaci, veřejné zdraví a kapacitu lékařské péče, hustotu obyvatelstva, dodržování sociálního distancování a správné hygienické návyky?

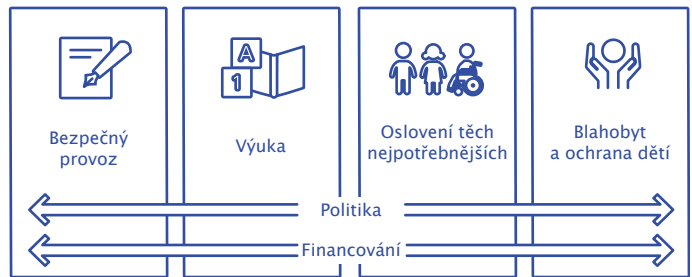

Analýza kontextově specifických výhod a rizik umožní upřednostnit znovuotevření škol (nebo jejich součástí), upřednostnit opatření pro zmírnění rizika přenosu ve školách a komunitách a zaměřit se na distanční výuku.

JAK OTEVŘÍT ŠKOLY

Při otvírání škol by se pro posouzení stavu jejich připravenosti a podporu plánování mělo zohlednit šest klíčových dimenzí: politika, financování, bezpečný provoz, výuka, oslovení těch nejpotřebnějších a ochrana dětí. Politická strategie a finanční požadavky společně vytvářejí prostředí umožňující podporu každé z ostatních dimenzí.

Pro reakci na místní potřeby a podmínky bude nutná kontextualizace a adaptace, zejména tam, kde se problémy kumulují (například hustě osídlené oblasti, špatný přístup k pitné vodě, válečný konflikt atd.). Musí být provedena analýza v porovnání s podmínkami před pandemií, která zachytí jak existující omezení v oblastech s nízkými zdroji, tak současné cíle zlepšit provozní a vzdělávací podmínky. Tyto kroky by měly sloužit jako katalyzátor zlepšení vzdělávacích výsledků, zvýšení spravedlivého přístupu ke vzdělání a posílení ochrany, zdraví a bezpečnosti dětí.

	PŘED OTEVŘENÍM ŠKOL	SOUBĚŽNĚ S OTEVŘENÍM ŠKOL	PO OTEVŘENÍ ŠKOL
	Příprava politické strategie, postupů a finančních plánů potřebných ke zlepšení výuky se zaměřením na bezpečný provoz a posílení distanční výuky.	Přijetí proaktivních přístupů k opětovnému začlenění znevýhodněných dětí. Investice zajišťující dostatek čisté vody, hygieny a sanitace ke zmírnění rizik. Zaměření na speciální vzdělávání, které nahradí zameškanou výuku.	Aktivní sledování zdravotních ukazatelů se zaměřením na ochranu dětí. Posilování pedagogiky, přizpůsobení distančního vzdělávání kombinované výuce, včetně znalostí o přenosu a prevenci infekcí.
BEZPEČNÝ PROVOZ	Poskytnout jasné celostátní parametry pro rozhodování o otevření škol. Ty budou nejspíš muset mít postupnou tendenci, počínaje oblastmi s nejnižší rychlostí přenosu a nejnižším rizikem. Otevření škol může být na etapy - zpočátku například na několik dní v týdnu, nebo pouze pro určité stupně či třídy. Vláda by také měla poskytnout jasné parametry pro zhodnocení a rozhodování subjektům na nižší než celostátní úrovni.	Školní orgány by měly posílit komunikační a koordinační mechanismy, které podporují dialog a zapojení místních komunit, rodičů a dětí do otázek vzdělávání. Monitorování opětovného otevření škol by mělo zajistit, že otvírání na etapy bude spravedlivé a nebude znevýhodňovat děti uprchlíků a další zranitelné skupiny populace.	Vyvinout model pro rozhodování o opětovném zavírání a otvírání škol kvůli riziku obnovení komunitního přenosu.
	Vypracovat jasné a snadno srozumitelné protokoly o dodržování doporučených rozestupů (včetně zákazu aktivit, které vyžadují shromažďování lidí), rozfázovat začátek a konec výuky i školního stravování pro jednotlivé třídy, přesunout třídy do náhradních prostor nebo ven a naplánovat výuku „na směny“, aby se snížil počet žáků ve třídě.	Usilovat o to, aby všechny školy měly přístup k nezávadné vodě, hygienickému zázemí, hygienickým potřebám a kdekoli to bude možné, zajistit oddělené toalety pro chlapce a dívky, včetně potřeb pro hygienu během menstruace.	
	Vypracovat podrobné protokoly o hygienických opatřeních, včetně mytí rukou, respirační hygieny, používání ochranných pomůcek, čištění prostor daného zařízení a bezpečných postupů pro přípravu jídla.	Vyškolení administrativní pracovníky a učitele v zavádění praxe sociálního distancování a hygienických postupů a podle potřeby zvyšovat počet zaměstnanců ve školách. Pracovníci úklidových služeb by měli být rovněž vyškoleni o nutnosti dezinfekce a v maximální možné míře vybaveni osobními ochrannými prostředky.	Zdůraznit nutnou změnu chování vedoucí k vyšší intenzitě i frekvenci hygieny a dezinfekce a ke zlepšení postupů nakládání s odpady.
	Revidovat zásady pro zaměstnance a jejich docházku spolu se školskými odbory, aby reagovaly na absence ze zdravotních důvodů a podporovaly distanční a kombinovanou výuku. Strategie by měla chránit zaměstnance, učitele a studenty, kteří patří mezi rizikové skupiny kvůli věku nebo zdravotnímu stavu, zahrnovat plány na pokrytí nepřítomných učitelů a pokračování distančního vzdělávání u studentů, kteří se nemohou účastnit prezenční výuky, přičemž by měla v maximální možné míře zohledňovat individuální okolnosti.	Poskytnout ředitelům škol jasné pokyny pro zavedení postupů v případě, že studenti nebo zaměstnanci onemocní. Pokyny by měly zahrnovat sledování zdraví studentů a zaměstnanců, udržování pravidelného kontaktu s místními zdravotnickými orgány a aktualizaci pohotovostních plánů a seznamu kontaktů. Školy by rovněž měly zajistit prostory pro dočasné oddělení nemocných studentů a zaměstnanců, aniž by docházelo k jejich stigmatizaci. Postupy by měly školy sdílet se zaměstnanci, rodiči a studenty, včetně informování všech nemocných studentů a zaměstnanců, aby zůstali doma.	

	PŘED OTEVŘENÍM ŠKOL	SOUBĚŽNĚ S OTEVŘENÍM ŠKOL	PO OTEVŘENÍ ŠKOL
	Určit financování pro okamžité investice do hygienického a sanitačního zázemí školy. Upřednostnit náklady na dodávky a služby potřebné pro důkladný úklid a dezinfekci škol a pro pohotovostní plány a zásoby.	Podporovat hygienické návyky na všech úrovních a pro všechny zaměstnance ve školství s důrazem na mytí rukou a respirační hygienu.	Podporovat používání dezinfekčních prostředků na ruce všude tam, kde to doporučují vlády, zdůraznit důležitost správného používání látkových roušek. Informace o hygieně by měly být široce dostupné, včetně jazyků etnických menšin nebo Braillova písma, a musí být srozumitelné dětem.
	Využít opatření proti COVID-19 jako příležitosti k revizi strategie využívání školních zařízení během mimořádných událostí (jako nouzového bydlení, nemocnice, místa pro trávení karantény atd.).		
	Poskytovat učitelům a ředitelům škol podporu a školení v oblasti distanční výuky a dalších způsobů, jak podpořit studenty v době uzavření škol. To může zahrnovat vytváření skupin vrstevníků na mobilních platformách nebo poskytnutí kreditu pro kontaktování rodičů. Zajistit dětem uprchlíků a dalším zranitelným skupinám přístup k podpoře během distanční výuky, včetně výuky menšinového jazyka.	Revidovat vstupní zásady a požadavky tak, aby odpovídaly cílům univerzálního vzdělávání a aby byly eliminovány překážky a požadavky pro vstup. Zavést nebo aktualizovat jednotné standardy a oficiálně uznat alternativní způsoby výuky.	Zvýšit investice na distanční výuku za účelem (1) přípravy na možnost uzavírání škol v budoucnosti, (2) posílení výuky a učení tam, kde školy zůstávají zavřené, (3) doplnění prezenční výuky kombinovaným modelem, kdy školy mohou být otevřeny pouze částečně nebo fungovat na základě upravených rozvrhů. Zvýšit financování potřebné pro budování kapacit učitelů a jejich školení.
VÝUKA	Vypracovat alternativní akademické kalendáře založené na různých scénářích veřejného zdraví a vzít v úvahu modalitu pro distanční výuku.	Vybavit učitele tak, aby zvládli dohnat zameškané učivo a zároveň pokryli psychosociální potřeby studentů. Školení by mělo zejména zlepšit schopnost učitelů naučit děti psát, číst a počítat a odpovídat na jejich sociálně-emocionální potřeby, zejména ve školách s vysokým podílem ohrožených studentů. Učitelé by měli být proškoleni v rozpoznávání behaviorálních a kognitivních změn souvisejících s věkem a poskytování podpory vzdělávání přizpůsobené věku dítěte.	Zvážit upuštění od méně důležitého zkoušení a soustředit zdroje na zajištění kriticky důležitých zkoušek (jako je maturita nebo přijímací řízení) tak, aby byly platné, spolehlivé a nestranné, s patřičným ohledem na zachování sociálního distancování a dalších zdravotních opatření. Posoudit úroveň vzdělání studentů po uzavření škol a využít tyto informace pro nápravné programy k dohnání zameškané výuky.
	Posoudit dopady na soukromý vzdělávací sektor a zvážit případná opatření, včetně rozšíření státních škol, státního financování soukromých škol, nebo jiných vhodných opatření.	Implementovat rozsáhlé nápravné programy k dohnání zameškané výuky a prevenci zhoršení nerovnosti v přístupu ke vzdělání po otevření škol, se zaměřením na schopnost psát, číst a počítat u dětí na prvním stupni a přizpůsobení výuky dětem se zdravotním postižením. Zrychlené vzdělávací modely lze implementovat paralelně se začleněním dětí, které do školy předtím nechodily, nebo dětí, které už nejsou ve školním věku.	Implementovat inovativní metody podpory učitelů, jako je online profesní rozvoj, koučování nebo využívání lektorů, které pomohou urychlit rozvíjení kapacit. Toto školení a budování dovedností lze také integrovat do formálních školení učitelů, která absolvují před a během zaměstnání.
BLAHOBYT A OCHRANA DĚTÍ		Rozšířit poskytování služeb psychosociální podpory, které se zabývají stigmatizací/diskriminací a podporují děti a jejich rodiny při zvládnání pokračující nejistoty související s pandemií.	Sdílet jasné, stručné a přesné informace o COVID-19, vyvažovat zprávy vyvolávající strach a úzkost a propagovat potřebu péče o sebe sama nejen u studentů a jejich rodin, ale také u učitelů a dalších zaměstnanců školy.
	Zajistit průběžné a včasné vyplácení platů učitelům, se zvláštním ohledem na zaměstnance s nejistými pracovními místy, s cílem zmírnit úbytek učitelů.	Provést hodnocení rizik pro učitele a další zaměstnance (s ohledem na věk, chronická onemocnění a další rizikové faktory) a poté rozfázovat jejich postupný návrat do škol.	Přezkoumat a posílit systém navazující sociálně-právní ochrany dítěte, zejména v závažných případech. Zajistit, aby každý poskytovatel věděl o dalších dostupných službách, včetně služeb pokrývajících prevenci sexuálního zneužívání, prevenci násilí založeného na pohlaví a služeb v oblasti reprodukčního zdraví.
		Obnovit pravidelné a bezpečné zajišťování základních služeb. Včetně, nikoli však výhradně, nezbytné výživy, hygienického zázemí a zdravotních služeb, očkovacích kampaní, poradenství (genderové násilí, domácí násilí, zneužívání atd.) a specializovaných služeb pro děti se zdravotním postižením.	Pokud potřebné služby nejsou ve škole k dispozici, posílit systém navazující sociálně-právní ochrany dítěte, včetně systémů SHR, které jsou vhodné pro mladistvé a jsou plně přístupné.

Přímé financování vzdělávání školám, které byly nejvíce zasažené krizí, například prostřednictvím financování založeného na jednotlivých ukazatelích, které upřednostňuje ty nejzranitelnější. Co se týče mechanismů, je nutno zvážit školní blokové granty a hotovostní převody (podmíněné nebo nepodmíněné) studentům.	Zvážit prominutí školného a dalších poplatků (školní uniformy atd.), kdekoli je to možné, a odstranit další vstupní překážky, aby se maximalizoval počet dětí, které se vrátí do škol.	Upřednostnit financování na podporu obnovy výuky, zejména pro znevýhodněné studenty. Jednou z možností je pozastavit nebo dočasně revidovat prvky orientované na výkon ve financování na obyvatele, což může zajistit pokračující finanční podporu a zabránit jejímu snižování z důvodu neúspěchu nebo neshody.
Přizpůsobit strategii a postupy při otevírání škol tak, aby se rozšířil přístup ke zranitelným skupinám, jako jsou děti, které dříve nechodily do školy, děti uprchlíků a vysídlených obyvatel a děti z etnických menšin. Diverzifikovat komunikaci důležitých informací a její dosah zpřístupněním v relevantních jazycích a přístupných formátech a zacílit ji na zranitelné populace. Přijmout konkrétní opatření ke zmírnění bezpečnostních rizik v době, kdy jsou dívky a další zranitelné skupiny mimo školu, prostřednictvím většího zapojení celé komunity a lepšího systému sociálně-právní ochrany dítěte.	Přijmout konkrétní opatření na podporu návratu dívek do školy prostřednictvím většího zapojení komunity.	Zajistit, aby k výukovým materiálům/platformám, informacím, službám a zařízením měly přístup osoby se zdravotním postižením. Informace o veřejném zdraví by měly být k dispozici v několika dostupných formátech, včetně těch pro osoby se sluchovým nebo zrakovým postižením. Zajistit přístup k pitné vodě, hygienickému zázemí a sanitačním službám. Připravit plán pro přetrvávání podpůrných služeb v případě opětovného uzavření škol.

SOUVISEJÍCÍ POKYNY

K tomuto manuálu je k dispozici několik doplňujících zdrojů a nástrojů. Tento seznam bude pravidelně aktualizován.

WFP, FAO, UNICEF, Mitigating the effects of the COVID-19 pandemic on food and nutrition of schoolchildren
<https://www.wfp.org/publications/mitigating-effects-covid-19-pandemic-food-and-nutrition-schoolchildren>

UNESCO, COVID 19 Education Response – Education Issue Note N° 7.1 – April 2020
<https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>

UN Special Rapporteur on the right to adequate housing, COVID-19 Guidance Note Protecting Residents of Informal Settlements
https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/04/guidance_note_-_informal_settlements_29march_2020_final3.pdf

World Bank resources on education during COVID-19 landing page:
<https://www.worldbank.org/en/data/interactive/2020/03/24/world-bank-education-and-covid-19>

REFERENCE

IASC, Guidance on COVID-19 Prevention and Control in Schools
<https://www.unicef.org/reports/key-messages-and-actions-coronavirus-disease-covid-19-prevention-and-control-schools>

United Nations, Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children 15 APRIL 2020
https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/policy_brief_on_covid_impact_on_children_16_april_2020.pdf

World Bank, We should avoid flattening the curve in education – Possible scenarios for learning loss during the school lockdowns,
https://blogs.worldbank.org/education/we-should-avoid-flattening-curve-education-possible-scenarios-learning-loss-during-school?CID=WBW_AL_BlogNotification_EN_EXT

World Bank, The COVID-10 Pandemic: Shocks to Education and Responses, Draft Paper

World Health Organization, Considerations in adjusting public health and social measures in the context of COVID-19 Interim guidance 16 April 2020
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331773/WHO-2019-nCoV-Adjusting_PH_measures-2020.1-eng.pdf

World Health Organization, Non-pharmaceutical public health measures for mitigating the risk and impact of epidemic and pandemic influenza (2019)
https://www.who.int/influenza/publications/public_health_measures/publication/en/

World Health Organization, Reducing transmission of pandemic (H1N1) 2009 in school settings
https://www.who.int/csr/resources/publications/reducing_transmission_h1n1_2009.pdf